

НАПРЯМ 7. СХІДНІ МОТИВИ В ЄВРОПЕЙСЬКОМУ ДИСКУРСІ

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-288-6-48>

Алмугхід А. М. М.
кандидат філологічних наук,
незалежний дослідник (Іорданія)

Панченко О. І.
доктор філологічних наук, професор,
завідувач кафедри перекладу та лінгвістичної підготовки іноземців
Дніпровського національного університету імені Олеся Гончара
м. Дніпро, Україна

СЛОВО АРАБКА В ЙОГО ТЕКСТОВОМУ ВТІЛЕННІ

Палітра значення слова найбільш яскраво розкривається в його текстовому втіленні, тому у цій роботі ми розглянемо функціонування слова *арабка* в художньому оточенні. Фрагменти текстів для дослідження були відібрані нами з Національного корпусу російської мови [1].

У проаналізованих нами фрагментах різних текстів поняття *арабка* вербалізується, перш за все, в значенні людина арабської національності, у цьому випадку жінка арабської національності. Так, у наступних фрагментах ми бачимо вербалізацію слова *арабка*, зі значенням приналежності до арабської національності, також наявне уточнення прикметником *палестинська*, що вказує на країну проживання або народження цієї жінки. Широке використання цього слова в текстах різного часового періоду свідчить про давні контакти росіян і арабів. У прикладах ми спостерігаємо згадування арабки від творів І. Лажечнікова до творів ХХ сторіччя.

Груня заменена какою-то дугежной, которой наружность не предвещает ничего хорошего. Свободный выход Мариорице из дворца уладит арабка, приятельница Николая; но можно ли утаить свое ночное путешествие от горничной, спящей за перегородкой ее спальни? [І. І. Лажечников. Крижаний будинок (1835)].

Ему ужасно понравилось это, и он пригласил меня смотреть, как она будет приветствовать других наших товарищей, которые шли за нами.

Хозяйка, заметив, как встречает нас **арабка**, показала на нее, потом на свою голову и поводила пальцем по воздуху взад и вперед, давая знать, что та не в своем уме [И. О. Гончаров. Фрегат «Паллада» (1855)].

У тому ж значенні слово арабка вживається в романі Ю. Й. Домбровського «Хранитель старожитностей» та інших текстах.

– А какой она, скажите, нации была – еврейка? – Нет, вероятно, **арабка**, – ответил Корнилов. – И, поди, ещё красавица! – усмехнулся старик [Ю. О. Домбровский. Хранитель старожитностей, часть 2 (1964)].

Поэтому умножилось число студентов. Помимо привычных нам членов кафедры, появились ещё Клавдия Васильевна Васильева, палестинская **арабка**, читавшая, как мне помнится, арабскую диалектологию для арабистов [И. М. Дьяконов. Книга спогадів (1995)].

Особливістю вербалізації поняття *арабка*, на відміну від інших однокорених слів, є пильна увага авторів до її зовнішності.

Наконец он остановился: только что распахнулись жалюзи окна и из комнаты, почти темной в сравнении с улицей, молодая **арабка** жестом пригласила его. Она была в голубом шелковом белье, совершенно не смуглая, едва обозначалась голубая татуировка на ее подбородке, Она кивнула еще раз, и Классон ответил ей – пошел вдоль невысокой решетки к дверям. Эта **арабка** понравилась ему [Б. В. Буткевич. Классон і його душа // «Новий корабель», № 1, 1927].

За нашими спостереженнями, в більшості текстових фрагментів зовнішність арабської жінки високо оцінюється.

Женские портреты вь его альбомъ располагаются, вопервыхъ, по ширинь лица, воторыхъ, по строенію носа, третьихъ, по выразительности глазъ. Благодаря такимъ отличительнымъ признакамъ, красавица Шведка помъстилась рядомъ съ Туркменкой, смуглая Испанка съ женищиной изъ Бирмы, хорошенькая русская головка вмъсть съ узкоглазою Китаенкой и красавица Арабка съ первою звъздой перувианскаго полусвъта [О. В. Єлісеєв. У долині Йордану // Російський вісник, 1886].

Глаза ихние так светятся. На одной из остановок в автобус вошла молодая **красивая арабка** в белом платке, в длинной одежде, как положено. На руках у нее был ребенок, завернутый в легкое одеяльце [С. Каледін. Записки гробокопача (1987–1999)].

Подумав немного, я прибавил, что у дверей одной арабской лавки стояли в кувшине розы, что я хотел одну из них купить, но **красавица арабка**, выйдя из лавки, подарила мне этот цветок и сказала: «Селям алейкум». Так ли говорят арабские девушки, когда дарят цветы, и дарят ли они их неизвестным матросам – я не знаю до сих пор [В. С. Віхров. Лицар мрії (1965)].

Із наведених нами вище фрагментів ми бачимо, що автори вказують на красу арабської жінки, доповнюючи поняття *арабка* такими словами, як красуня і гарна. Також автори в деяких текстах уточнюють опис зовнішності арабки, доповнюючи його деталями, які розкривають особливості, властиві жінкам арабської національності.

Предстояло качаться на «корабле» около десяти километров. Вела мой «корабль» под уздцы девочка-арабка лет десяти, похожая на щепку. Необычайно подвижная, бойкая, босоногая [М. М. Задорнов. Єгипет // «Жовтень», 2002].

– *«Идите, а я постою у дверей, мне – нельзя»... Мы заходим; арабка с открытым лицом, очень статная, с татуировкой на коже ведет меня в комнату... Мы – выходим; наш спутник сидит на припеке, на корточках, нас ожидая; увидев, – мгновенно взлетает; и быстро влечет – в лабиринт закоулков: – «Но отчего не закрыта арабка» – к нему пристаю я. – «Зачем быть закрытой ей; дома она; а мужчина не вхож к ней; как видели, я оставался наружи». – «Но я же: я был на дому?»* [Андрій Білий. Африканський щоденник (1922)].

У цьому фрагменті автор подає опис зовнішнього вигляду арабки: *с открытым лицом, очень статная, с татуировкой*. Перше вказує на обставини, в яких знаходиться персонаж, а подальше на манеру поведінки арабської жінки. Слово *арабка* може стосуватися жінок не арабської національності, тобто використовуватися в переносному значенні, наприклад.

У автора этих строк тоже однажды обнаружили нож при посадке в самолет – я забыла переложить его в чемодан. Но я – не арабка, поэтому меня не арестовали. А тут – сочли нужным и в прессе сообщить! Пусть народ знает! [Віра Райдер. Презумпція винуватості // Інтернет-альманах «Лебідь», 2003.07.07].

Ще один варіант вербалізації поняття *арабка*, з натяком на красу, представлено у фрагменті з оповідання О. Бестужева-Марлінського «Латник», де автор порівнює ніч з чарівною арабкою, що вказує на красу як ночі, так і жінки арабки.

Это было в октябре месяце. Когда я приехал в Шуран, ночь, как прелестная арабка, в звездном покрывале гляделась уже в померкшем зеркале Камы [О. О. Бестужев-Марлінський. Латник (1832)].

Ну, остановился он, ну, обомлел. Я была как заморская жар-птица – приехавшая в Москву уже не из Сибири, а из Сирии – смуглая, как арабка, одетая иначе, чем все, и сосредоточенная на чем-то своем [Т. Набатнікова. День народження кішки (2001)].

У цьому фрагменті зі збірки оповідань Т. Набатнікової «День народження кішки» представлено ще один опис арабки: *смуглая, как арабка*, що є її відмінною рисою. Також під час текстової вербалізації

слово *арабка* може функціонувати як кличка тварини, зазвичай темного кольору.

Вчера я была на крыше курятника и смотрела на собак, они теперь на меня не лают, а все тянутся ко мне. Всего там 3 собаки, последнюю зовут Арабка [Віра Хлудова. Уся принадність життя таємна ... (з щоденника) // «Наука і життя», 2008].

Отже, слово *арабка* широко використовується в різноманітних художніх текстах, позначає жінку арабської національності, зазвичай красиву, або лежить в основі порівняння – за допомогою союзу як, або в переносному сенсі, як кличка тварини чорного кольору.

Список використаних джерел:

1. Национальный корпус русского языка. URL: <https://ruscorpora.ru/new>

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-288-6-49>

Антонова В. Ф.

*кандидат філологічних наук,
доцент кафедри іноземних мов*

*Українського державного університету залізничного транспорту
м. Харків, Україна*

Нешко С. І.

*кандидат філологічних наук,
завідувачка кафедри іноземних мов*

*Українського державного університету залізничного транспорту
м. Харків, Україна*

СХІДНІ МОТИВИ У ТВОРАХ Р. САУТІ

Р. Сауті обирає теми для своїх творів віддалені епохи та екзотичні країни. У своїх баладах автор використовує переважно середньовічні сюжети, а також історію та релігію Сходу. Від народної балади Р. Сауті сприйняв лише форму. Яскравими прикладами є “Thalaba the Destroyer” («Талаба-руйнівник») (1801), “The curse of Kehama” («Прокляття Кехами») (1810) та інші.

Ці поеми об’єднані спільністю східної проблематики та схожістю рис характерів головних героїв, виконаних віри, яка наставляє їх на істинний